

2023. gada centralizētā eksāmena latviešu valodā optimālajā mācību satura apguves līmenī
1.daļas (teksta satura un valodas līdzekļu analīze) vērtēšanas kritēriju skaidrojums

Piemēri piedāvāti no skolēnu darbiem, saglabājot tos nepārveidotus

1. uzdevums (4 punkti).

Formulē tekstā ietverto galveno domu par tabulā dotajiem tematiem: 1) par būtiskāko motīvu J. Poruka dailradē, 2) par jaunā laikmeta galveno radītājspēku, 3) par J. Poruka humānismu!

1.1 Saturs (0-1):

Piemēram:

*Būtiskākais J. Poruka dailradē bija **cilvēcība**, cilvēku ētiskajām vērtībām pietuvināts skatījums.*

*Būtiskākais motīvs J. Poruka dailradē ir **cilvēcība** un **cilvēcības vērtības** jaunā laikmeta ekonomiskajā situācijā.*

*Būtiskākais motīvs J. Poruka dailradē ir **cilvēcības** izgaismošana 19. gadsimta zvērtībās.*

1.2 Saturs (0-1):

Piemēram:

***Cilvēka cīņa ar sevi** ir 19. gadsimta un 20.gadsimta mijas galvenais virzītājspēks.*

*Jaunā laikmeta galvenais radītājspēks ir katra cilvēka **cīņa pašam ar sevi – ar jauno pašā cilvēkā.***

1.3 Saturs (0-1):

Piemēram:

*J. Poruka humānismā ietilpst doma par **līdzjūtību** un **empātiju cilvēkos.***

*Poruka humānisms ir **empātija cilvēkos** – skaists spēj būt **iejūtīgs, saprotošs un līdzjūtīgs.***

1.4 **Pareizrakstība visā uzdevumā** (0-1):

Saturu nevērtē:

1. Ja galvenā doma formulēta rindkopai kopumā, nevis atslēgas vārdam.

Piemēram:

Galvenā doma 2.rindkopā ir tāda, ka modernā laikmeta cilvēks jaunajā ekonomiskajā realitātē ir spiests revidēt vispārcilvēciskās ētiskās vērtības.

J. Poruka darbos varēja redzēt, ka viņš tomēr redz katru cilvēku savādāk un izjūt īpašības, kas spēj izrotāt katru.

Manuprāt, būtiskākais motīvs ir kā cilvēki mūsdienu modernajā laikmetā ir zaudējuši emocionālās vērtības, mīlestību, līdzjūtību un empātiju.

Mūsdienu cilvēki neievēro vispārcilvēciskās tiesības.

2. Formulēts temats (prasīta galvenā doma!).

Piemēram:

Cilvēka jūtas, raksturs un tā ētiskās vērtības.

Gribasspēks dzīvot iejūtībā un laipnībā.

3. Pārrakstīts teksts.

Piemēram:

J. Poruks akcentē to, kas jau bija aktuāls Eiropas modernās rakstniecības centrā.

J. Poruka alka redzēt cilvēku empātisku – par neauglīgu sapņošanu, tas atspoguļo J. Poruka humānismu.

2. uzdevums (9 punkti).

Teksta autors raksturo 3 laikmetus no ētikas viedokļa, saistot tos ar J. Poruka daiļradi un uzskatiem. Pēc teksta izlasīšanas formulē, kuras vispārcilvēciskās ētiskās vērtības vai to trūkums raksturīgs norādītajā laikmetā! Katru atbildi veido vienā saliktā teikumā!

2.1.1. Saturs (0 - 1):

Piemēram:

19.gadsimtā ētiskās vērtības tika balstītas kristietībā, kas ietvēra līdzjūtību cilvēkam pret cilvēku.

19. gadsimtā cilvēkiem lielāka uzmanība bija uz ticību, no kuras tiek paņemti noteiktas vērtības un ideāli.

2.1.2. Salikts teikums (0 - 1) **Bieži saliktu teikumu neveido. Ja atbilde formulēta tikai kā palīgteikums, 0 punktu.**

2.1.3. Pareizrakstība (0 - 1) **Nevērtē pareizrakstību, ja citāts.**

2.2.1. Saturs (0 - 1):

Piemēram:

19.un 20.gadsimta mijā sāka pazust cilvēcība, cilvēkos vairāk sāka parādīties vienaldzība vienam pret otru.

Cilvēku dzīvēs sāka dominēt egoisms un materiālās intereses, kas savā starpā cilvēku atsvešina.

2.2.2. Salikts teikums (0 - 1) **Bieži saliktu teikumu neveido. Ja atbilde formulēta tikai kā palīgteikums, 0 punktu.**

2.2.3. Pareizrakstība (0 - 1) **Nevērtē pareizrakstību, ja citāts.**

2.3.1. Saturs (0 - 1):

Piemēram:

Mūsdienās cilvēkam trūkst līdzjūtības un empātija nav bieži sastopama vērtība, ko varētu novērot sabiedrībā.

Mūsdienās ir novērojams ētisko vērtību trūkums, lai tas mainītos, cilvēkam ir nemitīgi jāveic jaunuma cīņa sevī.

Mūsdienās cilvēki ir zaudējuši krietnu daļu empātijas, kas viņiem piemita agrāk, taču varbūt viņi spēj atkal šo empātiju sevī atrast.

Mūsdienu cilvēks nav palicis empātiskāks vai laipnāks, jo nav iegūtas jaunas vispārcilvēciskās vērtības.

2.3.2. Salikts teikums (0 - 1) **Bieži saliktu teikumu neveido. Ja atbilde formulēta tikai kā palīgteikums, 0 punktu.**

2.3.3. Pareizrakstība (0 - 1) **Nevērtē pareizrakstību, ja citāts.**

Neieskaitīt saturu, ja vienkārši atslēgas v. uzskaitījums, skolēns neizprot v. "vērtība". Citē, ko teicis J.Poruks.

Piemēram:

Raksturīgās vērtības ir naturālisms, pazemojums, agresivitāte, cietsirdība, iejūtība, līdzjūtība.

Mūsdienās ētiskās vērtības ir mīlestība un aprobežotība.

19. un 20.gadsimta ētiskās vērtības bija cilvēka vientulība.

J. Poruks, par 19.gadsimta uzskatiem saka tā: "ētiskās vērtības sakņojas kristietībā, ētiskajās likumībās un cilvēkmīlestībā".

3. uzdevums (2 punkti).

Aizpildi tabulu! Izraksti no piedāvātā teksta fragmenta tos valodas līdzekļu piemērus, kuri norāda uz J. Poruka mākslinieciskās programmas kategoriskumu!
„J. Poruka lielais daiļrades motīvs un mākslinieka programma būtībā ir vienkārša un humānistiska šī vārda viscildenākajā nozīmē – ieskatieties empātiskāk cilvēku ciešanās un sāpēs, esiet saprotošāki, nepazemojiet viņus pat tad, ja viņus nesaprotat!”

3.1. Pavēles izteiksme (0 - 1): 1 punkts, ja pareizi uzrakstīti visi 3 vārdi: **ieskatieties, esiet, nepazemojiet**

3.2. Pārākā pakāpe (0 - 1): 1 punkts, ja pareizi uzrakstīti abi vārdi: **empātiskāk, saprotošāki**

Neieskaitīt, ja izrakstīti vārdu savienojumi un vārds nav pasvītrots, piemēram, esiet saprotošāki.

4. uzdevums (4 punkti).

4.1. Kura no vārdnīcā piedāvātajām vārda „traģisks” nozīmēm sasaucas ar jēdziena „traģika” raksturojumu šajā citātā? Atzīmē ar x!

4.2. Pamato atbildi saliktā teikumā!

4.1. Atbilstoša vārda nozīme (0 - 1): **pareizā nozīme ir 2.**

Ja cita vārda nozīme – pamatojums (saturs) – 0p.

Precizējums 3. nozīmei

3.1. *Tāds, kura cēlonis ir nelaimes gadījums vai slepkavība (par cilvēka bojāeju). (LLVV)*

4.2. Pamatojums (saturs) (0 - 1):

Piemēram:

Šajā kontekstā traģika ir saprotama kā pretrunas cilvēkā un nesaskaņas ar viņa ideāliem, par kuriem viņam ir jācīnās.

Citātā ir pieminēts konflikts starp cilvēku un viņa paša centieniem un ideāliem, kas rod nesaskaņas un pretrunas pašā cilvēkā.

4.3. Pamatojums (salikts teikums) (0 - 1) **Ja vairāki teikumi, VISIEM JĀBŪT SALIKTIEM.**

Bieži saliktu teikumu neveido. Ja atbilde formulēta tikai kā palīgteikums, 0 punktu.

4.4. Pamatojums (pareizrakstība) (0 - 1)

5. uzdevums (3 punkti).

Kāds ir daudzskaitļa pirmās personas vietniekvārda un darbības vārda formas lietošanas nolūks teksta pēdējā teikumā?

5.1. Valodas līdzekļi (0 - 1) **mēs, esam.**

Neieskaitīt, ja izrakstīti arī citi vārdi, kas veido vārdu savienojumus: *esam gatavi, esam gatavi pieņemt*

5.2.1. Atbilstošs pamatojums (0 - 1)

Piemēram:

.. lai veidotu sasaisti ar lasītāju un liktu lasītājam iedziļināties teikuma domā.

.. norādītu uz cilvēku grupu un uzdotu tai jautājumu.

.. liktu teksta lasītājam pārdomāt lasīto un padomāt, vai spēj atbildēt uz jautājumu.

.. uzdotu retorisku jautājumu un liktu aizdomāties katram cilvēkam.

.. iekļautu katru cilvēku "mēs" kategorijā.

5.2.2. Pareizrakstība (0 - 1)

- ar mazo burtu sāk, punkts teikuma beigās.

6. uzdevums (6 punkti).

6.1. Izraksti no tekstā izmantotā J. Poruka citāta trīs dažādi saistītu vienlīdzīgu teikuma locekļu grupas!

6.2. Pamato, kāpēc tiek lietota tāda vienlīdzīgu teikuma locekļu daudzveidība minētajā citātā! Raksti pamatojumu vienā saliktā pakārtotā teikumā!

„Tā ir novitāte J. Poruka darbos, ko 1901. gadā viņš vispārinot atzīst: „Traģika ir un paliek vadošais motīvs cilvēka dzīvē [..]. Uz traģiskas pamatojas visi augstākie centieni, visas cīņas [..], dzīve un viņš [cilvēks] pats nesaskan ar viņa centieniem un ideāliem. [..] Dzīves kaites, meli, ienaidi, skaudība nav mazinājušās, bet kļuvušas pat vēl asākas.”

6.1.1. (0 - 1): *ir un paliek / centieniem un ideāliem /dzīve un viņš/viņš pats*

6.1.2. (0 - 1): *kaites, meli, ienaidi, skaudība/ centieni, cīņas*

6.1.3. (0 - 1): *nav mazinājušās, bet kļuvušas asākas*

Neieskaitīt, ja izrakstīti vienl.teik.loc. ar paskaidrojošajiem vārdiem un/vai apzīmētājiem.

6.2.1. Saturs (0 - 1):

Piemēram:

Šādi vienlīdzīgie teikuma locekļi tiek lietoti, jo tie *labi raksturo traģiku.*

Tika lietota šāda vienlīdzīgu teikuma locekļu daudzveidība, lai cilvēki izjustu, kas ir traģika, bet lai arī saprastu tā vārda nozīmi mūsu dzīvēs.

Neieskaitīt, ja pamatojums pārāk vispārīgs.

Piemēram:

Tiek lietota vienlīdzīgu teikuma locekļu daudzveidība, lai konkrētāk aprakstītu situāciju. / ..lai cilvēks labāk saprastu teksta galveno domu.

Es uzskatu to ka autors daudz lieto vienlīdzīgus teikuma locekļus, lai pievērstu lasītāja uzmanību, un palielināt velmi lasīt visu līdz galam.

Vienlīdzīgu teikuma locekļu izmantošana ir veids, kā panākt to, ka lasītājs spilgti iztēlojas autora minēto.

6.2.2. Salikts pakārtots teikums (0 - 1) **Bieži saliktu pakārtotu teikumu neveido. Ja atbilde formulēta tikai kā palīgteikums, 0 punktu.**

6.2.3. Pareizrakstība (0 - 1)

7. uzdevums (6 punkti).

7.1. Izraksti tabulā no 2. un 3. rindkopas četrus dažādus vārdus, kuri veidoti no vārda „cilvēks”!

Vārdšķira	Salikteņi	Ar piedēkli atvasināti vienas saknes vārdi
Lietvārds	<i>Cilvēkmīlestībā (1)</i>	<i>Cilvēcību (2)</i>
Īpašības vārds	<i>Vispārcilvēciskās (3)</i>	<i>Cilvēciskajās (4)</i>

Labojot uzmanība jāpievērš, vai skolēns atbilstošajā ailē ieraksta noteiktās vārdšķiras vārdu. Daudzi punktu zaudē, jo vārdi izrakstīti pareizi, bet nav atbilstošā vārdšķira.

7.2. Kā izrakstīto vārdu lietošana tekstā saistīta ar virsrakstā ietverto teksta ideju?

7.1.1. (0 - 1): *cilvēkmīlestībā*

7.1.2. (0 - 1): *cilvēcību*

7.1.3. (0 - 1): *vispārcilvēciskās*

7.1.4. (0 - 1): *cilvēciskajās*

7.2.1. Saturs (0 - 1):

Piemēram:

Humānisms būtība ir viss par un ap cilvēku, viņa emocijām, jūtām un attieksmi pret citiem, tāpēc tekstā, lietojot šos vārdus, tiek uzsvērtā humānisma būtība.

Teksts un tā doma ir samērā ļoti centrēta ap cilvēku, tajā autors cenšas izpaust cik daudz labāk vai sliktāk var būt.

Humānisms ietver domu par cilvēku, cilvēka dabu, tāpēc dažādu atvasinātu vārdu lietojums paspilgtina domu par humānismu un cilvēka sasaisti.

Neieskaitīt, ja pamatojums pārāk vispārīgs, neizprot v. *humānisms*.

Piemēram:

Mūsdienās cilvēkiem ir problēmas ar komunikācijas spējām, gan arī attiecībām.

Izrakstīto vārdu lietošana saistīta ar virsraksta ar to, ka visas cilvēka jūtas ir humānisms.

7.2.2. Pareizrakstība (0 - 1)

2022./2023. mācību gads, CE latviešu valodā optimālajā mācību satura apguves līmenī**2. daļas (tekstveide) vērtēšanas kritēriju skaidrojums****Uzdevuma formulējums:*****Izvēlies vienu no tematiem un uzraksti argumentēto eseju vai pārspriedumu!******Darba apjoms – 300–350 vārdu.***

Argumentācijai izmanto trīs precīzi nosauktus un raksturotus kultūras, literatūras vai valodniecības faktus. Argumentiem vari izmantot informāciju no tekstu lapā piedāvātajiem tekstiem, ja tā ir nepieciešama. Maksimālais punktu skaits – 46 punkti.

Būtiski:

- Skolēnam nebija prasīts norādīt teksta žanru, kuru viņš izvēlas savai tekstveidei (argumentētā eseja vai pārspriedums);
- Tekstveides vērtēšanas kritēriji ir piemēroti abu žanru darbu (argumentētā eseja vai pārspriedums) vērtēšanai;
- Vērtēšanas kritērijā *Teksta struktūra* vērtētājam ir iespēja novērtēt skolēna teksta atbilstību izvēlētajam žanram (argumentētā eseja vai pārspriedums);
- 2.daļas uzdevuma satura izpildē bija iespējams izmantot tekstu lapu ("1.teksts" un "2.teksts").

Temati:

- 1. „Iejūtība un līdzjūtība izrotā cilvēku.” (V. Vecgrāvis)**
- 2. Ko likt pretī sava laika dehumanizācijai?**

Atslēgvārdi:**1.temats: iejūtība, līdzjūtība, izrotāt****iejūtība**

Vispārināta īpašība → [iejūtīgs](#), šīs īpašības konkrēta izpausme.

iejūtīgs

- 1.Tāds, kas spēj iejusties citu pārdzīvojumos, domās, ir uzmanīgs pret tām, ievēro tās.
 - 1.1.Tāds, kurā izpaužas šādas īpašības.
 - 1.2.Tāds (mākslinieks), kas labi iejūtas (atveidojamā saturā, materiālā u. tml.).
 - 1.3.Tāds (mākslas darbs), kurā izpaužas mākslinieka iejušanās spēja.

(tezaurs.lv)

līdzjūtība

[Psihisks](#) (emocionāls) [stāvoklis](#), ko izraisa citu bēdas, nelaime un kam raksturīgas skumjas, [nožēla](#), arī vēlēšanās palīdzēt; [līdzjutība](#).

līdzjūtīgs

- 1.Tāds, kam citu bēdas, nelaime izraisa līdzjūtību.
 - 1.1.Tāds, kurā izpaužas šādas īpašības; [līdzjutīgs](#).

(tezaurs.lv)

rotāt¹

1.transitīvs Veidojot (attēlus, ornamentus u. tml.), arī novietojot, piestiprinot (piemēram, priekšmetus), panākt, ka (kas) kļūst skaists, [daiļš](#).

- 1.1.parasti formā: lokāmais ciešamās kārtas pagātnes divdabis (-ts, -ta) Būt tādām, kas ir izdaiļots (ar ornamentiem, attēliem u. tml.).
- 1.2.Būt par cēloni tam, ka (kas, kāds) kļūst skaists, daiļš (piemēram, par attēliem, ornamentiem, priekšmetiem).
- 1.3.Būt tādām, kas izdaiļo (parasti par apmatojumu, apspalvojumu).
- 1.4.pārnēstā nozīmē [Radīt](#) (sejā, tās daļās) kādu, parasti patīkamu, izteiksmi (par smaidu, sārtumu u. tml.).
- 1.5.pārnēstā nozīmē [Ar savu klātbūtni, eksistenci piešķirt \(kam\) lielāku vērtību, nozīmīgumu, darīt \(ko\) \[izcilu\]\(#\), \[skaistu\]\(#\).](#)

2.transitīvs; joma: mūzika [Bagātināt](#) (melodiju) ar īpašu atkārtotu skaņu vai skaņu grupu.

(tezaurs.lv)

2. temats: dehumanizācija

dehumanizācija

Cilvēcīguma, humanitātes zaudēšana (par indivīdiem un sociālo vidi) vai iznīdēšana.

humanitāte

Vispārināta īpašība → [humāns](#), šīs īpašības konkrēta izpausme; [cilvēciskums](#); arī [cilvēcība](#).

humāns

1. Tāds, kura attieksmē pret citiem cilvēkiem izpaužas atsaucība, [sirsnība](#), [cieņa](#); [cilvēcīgs](#).

1.1. Tāds, kurā izpaužas atsaucība, [sirsnība](#), cieņa pret cilvēkiem.

1.2. Saistīts ar atsaucību, sirsnību, cieņu pret cilvēkiem.

(tezaurs.lv)

Norāde teksta saturā, kas skolēnam varēja palīdzēt jēdziena *dehumanizācija* izpratnē:

Ko J. Poruks liek pretī sava laika dehumanizācijai un aprobežotībai? Pārliecību, ka arī jaunajā laikmetā galvenajai cilvēka pašizpaušmei jābūt mīlestībai. Un ka jaunā laikmeta mīlestības iemiesotājs ir aktīvais un tikumiski godīgais cilvēks.

(Teksta lapa Eseja „Humānisma sargātājs”)

Kritēriju izpratne vērtēšanā:

1. Temata atklāsmē (satura kritērijs): patstāvīgas domas ā spriedumi, atziņas, vērtējums (radoši):

- ✓ 7-8 punkti. *Temats ir izprasts un oriģināli izvērsti; temata aktualitāte un problēma ir skaidra, loģiski pamatota; patstāvīgi spriedumi izriet no personiskās pieredzes, kas atklāj autora vērtību sistēmu, var būt arī netipisks skatījums.*

* ja darbā dominē literārā darba pārstāsts (tas kaut nedaudz sasaistāms ar tematu), minimāli spriedumi (ir noprotams, ka sasaistāmi ar tematu) – temata izpratnē 1 punkts.

!!! Ja pārstāstīts kāds literārs darbs (atstāstījums), piemēram, “Sarkanā puķe” – darbu nevērtē.

2. Argumentēšana (satura kritērijs): vismaz 3 fakti (var būt vairāk) pārliecinoši, mērķtiecīgi izvēlēti **kultūras un/vai literatūras fakti** ([faktu raksturojums](#) atklāj, [pamato autora pozīciju](#), skatpunktu):

- ✓ 7-8 punkti. *Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas pārliecinoši atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot mērķtiecīgi izvēlētos faktus, tos vispārinot un pēc nepieciešamības papildinot ar savu pieredzi.*

* argumentēšanā skolēns drīkst izmantot piedāvātos tekstus (Vecgrāvis, V. Humānisma sargātājs. Domuzīme, 2021., Skalbe, K. Sarkanā puķe. Pasaka. Rīga: Liesma, 1978.);

* pareizrakstības dēļ neprecīzi fakti (autora vārds/uzvārds/darba nosaukums) – ja pareizrakstības kļūda (-as) nemaina fakta būtību, tad tas [neietekmē](#) argumentācijas vērtējumu, bet [ietekmē](#) pareizrakstības kļūdu skaitu;

* faktu kļūdas, ja nojaušams, ka skolēns šai faktā orientējas – vērtējam kā neprecīzus faktus – 3-4 punkti.

* ir tikai sava pieredze (nav faktu), maznozīmīgi fakti, aplamības fakti raksturojumā – vērtējums argumentācijā 1-2 punkti.

* ja minēts citāts, bet nav mērķtiecīgi sasaistīts ar darba ideju (citātam tikai formāla funkcija) – 1-2 punkti.

* fakti ir gan nosaukti, pat raksturoti, bet [pietrūkst mērķtiecības](#) – skolēns nav spējis secināt, formulēt savu vērtējumu...
Argumentēšanā ne vairāk kā 5-6 punkti;

3. Teksta struktūra (rindkopas, secīgums, saistījums starp daļām).

- ✓ 4 punkti. *Teksta struktūra atbilst žanram; teksta uzbūve ir loģiska un mērķtiecīga, teksta daļas ir tematiski saistītas; ir ievērots [dalījums rindkopās](#).*

!!! Ja teksta žanrs ir argumentētā eseja – jābūt 5 rindkopām; ja teksta žanrs ir pārspriedums – jābūt vismaz 4 rindkopām.

4. Teksta apjoms.

- ✓ 1 punkts. Teksts *dajēji* atbilst prasītajam apjomam – (151-250) * Kļūdu skaitu reizina ar 2.
- ✓ 2 punkti. Teksts atbilst prasītajam apjomam. * Pārsniegts apjoms neietekmē vērtējumu.

*) smalks rokraksts – it kā izskatās, ka nav pietiekama apjoma, bet tad labāk pārskaitīt vārdus, lai pārlicinātos – darbu vērtē vai nevērtē. **!!! Ja darba apjoms līdz 250 vārdiem, tad kļūdu skaitu reizina ar 2; ja darba apjoms līdz 150 vārdiem (virsrakstu neieskaita) – darbu nevērtē vispār nevienā kritērijā;**

*) vārdu skaitīšana – skaitām arī palīgvārdus, neskaitām iniciāļus pirms uzvārda. Virsraksts netiek skaitīts pie kopējā vārdu skaita.

5. Teksta stilistika (kopīgais iespaids, viengabalainība).

- ✓ 4 punkti. Teksts stils ir pārdomāts; izteiksmes līdzekļi ir mērķtiecīgi, stilistiski iederīgi un iedarbīgi.

!!! Šis kritērijs nav saistāms ar valodas lietojuma vai gramatikas kļūdām.

6. Individualitāte, radošums.

- ✓ 1 punkts. Teksts ir šablonisks, frāžains, trafarets, bežpersonisks.
- ✓ 2 punkti. Tekstā ir vērojamas individualitātes un/vai radošuma izpausmes.
- ✓ 3 punkti. Tekstā izpaužas autora individualitāte un/ vai radošums.
- ✓ 4 punkti. Tekstā meistarīgi izpaužas autora individualitāte un/vai radošums.

7. Vārdu krājums.

- ✓ 4 punkti. Vārdu krājums ir pārdomāts, daudzveidīgs, funkcionāli un semantiski precīzs (individuālā valodas stila pazīmes). Nav kļūdu.

8. Gramatikas normas.

- ✓ 4 punkti. Ievēroti vārdu veidošanas, vārdu formu, teikumu veidošanas, daļu attieksmes nosacījumi. Nav kļūdu.

9. Ortogrāfijas normas.

10. Interpunkcijas normas.

*) 11 un vairāk kļūdu (kritēriji: *Gramatikas normas. Ortogrāfijas normas. Interpunkcijas normas.*) – 0 punktu.

Vārdu krājuma kļūdu veidi	Gramatikas normu kļūdu veidi	Ortogrāfijas normu kļūdu veidi
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Vārda nozīmes neizpratne/ neatbilstošas nozīmes vārds. ✓ Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds. ✓ Kalkēts vārds. ✓ Vārds svešvalodā. ✓ Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkātojums. ✓ Valodas stilam neatbilstošs vārds. ✓ Neloģiski izteikumi, saturiski neloģisks teikums 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Neprecīzi piedēkļi/priedēkļi. ✓ Salīdzinājuma formas. ✓ Noteiktā/nenoteiktā galotne. ✓ Neprecīzs locījums/skaitlis/dzimte. ✓ Darbības vārda formu neprecīzs lietojums. ✓ Vārdu formveidošanas kļūdas. ✓ Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/kad; jeb). ✓ Nepamatota personas un laiku maiņa. ✓ Nepamatoti izlaists vārds teikumā. ✓ Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē. ✓ Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, neloģiska vārdu secība teikumā. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nav ievērota latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdos un vārdformās, piedēkļu un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums). ✓ Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi. ✓ Kopā/šķirti rakstāmi vārdi. ✓ Lielo sākumburtu lietošana saliktajos nosaukumos, īpašvārdu rakstība. ✓ Svešvārdu pareizrakstība, cittautei īpašvārdu atveide. ✓ Vārdu saīsināšana. ✓ Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā. ✓ Neuzmanības kļūdas (izlaisti/ lieki/pārstaīti burti, trūkst galotnes utt.). ✓ Latviešu valodas alfabētam neatbilstošu burtu lietojums.

Atbildi nevērtē, ja:

- uzdevums nav izpildīts;
- darbs neatbilst kādam no piedāvātajiem tematiem;
- darbs neatbilst apjomam (mazāk par 150 vārdiem);
- darbs nav salasāms vai teksts atrodas ārpus teksta laukuma;
- darbā ir vērojamas plaģiāta pazīmes;
- darbā ir ietverta informācija, kas ir pretrunā ar ētikas normām.

✓ *Ja pārstāstīts kāds literārs darbs (atstāstījums), piemēram, "Sarkanā puķe"- darbu nevērtē.*

levērojam – atbildi vērtē, ja:

- rakstīts ar drukātajiem burtiem. Vārdā, kas jāsāk ar lielo sākuma burtu, burtam jābūt lielākam nekā vārda pārējie burti. Ja tā nav – ortogrāfijas kļūda vārdos, kuri jāraksta ar lielo sākuma burtu. Piem., **ŠEIT ŠODIEN UZRAKSTĪTA LABA DOMA.**

Papildu skaidrojumi:

Ja nav uzrakstīts virsraksts (nosacījumos ir prasīts: **Tirrakstā uzraksti izvēlētā temata virsrakstu!**), teksta struktūrā ne vairāk kā 3 punkti:

- ja virsraksts ir nepilns, piemēram, nav 1. tematā citāta autora;
- kļūdas virsrakstā neņem vērā;
- netulkoti vārdi, nosaukumi, frāzes – kļūda vārdu krājumā.

Tekstveides (argumentētās esejas/pārsprieduma) vērtēšanas kritēriji (46 punkti)

Vērtēšanas kritēriji	Snieguma apraksts, punkti			
	I	II	III	IV
1. Temata atklāsme	1–2 punkti Temats atklāts virspusīgi, vērojama novirze no temata; temata aktualitāte un problēma pieminēta vispārīgi, frāžaini.	3–4 punkti Temats ir daļēji atklāts – tas ir sašaurināts vai paplašināts; temata aktualitāte un problēma ir nosaukta, trūkst loģiska pamatojuma un personiskā vērtējuma.	5–6 punkti Temats ir izprasts un pietiekami izvērsti; temata aktualitāte un problēma ir loģiski pamatota; ir patstāvīgi spriedumi, kas ietver personisko vērtējumu.	7–8 punkti Temats ir izprasts un oriģināli izvērsti; temata aktualitāte un problēma ir skaidra, loģiski pamatota; patstāvīgi spriedumi izriet no personiskās pieredzes, kas atklāj autora vērtību sistēmu, var būt arī netipisks skatījums.
2. Argumentēšana	1–2 punkti Formulēti apgalvojumi, kas nav saistīti ar tematu vai pieteikto problēmu; argumenti pierādīti ar vienpusējiem spriedumiem, kas pamatā balstīti uz savu pieredzi, nevis precīziem faktiem.	3–4 punkti Formulēti vispārīgi vai sašaurināti apgalvojumi, kas daļēji atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar vairākiem pierādījumiem, izmantojot gan vispārīgus, nekonkrētus, arī neprecīzus faktus, gan savu pieredzi.	5–6 punkti Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot precīzus faktus, kas pēc nepieciešamības papildināti arī ar savu pieredzi.	7–8 punkti Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas pārliecinoši atbilst tematam, pieteiktajai problēmai; argumenti pamatoti ar precīziem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot mērķtiecīgi izvēlētos faktus, tos vispārinot un pēc nepieciešamības papildinot ar savu pieredzi.
3. Teksta struktūra	1 punkts Teksta struktūra nav ievērota; dalījums rindkopās neprecīzs, nepārdomāts vai/un haotisks.	2 punkti Teksta struktūra daļēji atbilst žanram; dalījums rindkopās ir nepilnīgs – kāda rindkopa ir pārāk īsa vai pārāk izvēsta; trūkst tematiskas pārejas.	3 punkti Teksta struktūra pamatā atbilst žanram; teksta uzbūve ir loģiska un skaidri uztverama, teksta daļas ir daļēji tematiski saistītas; ir ievērots dalījums rindkopās.	4 punkti Teksta struktūra atbilst žanram; teksta uzbūve ir loģiska un mērķtiecīga, teksta daļas ir tematiski saistītas; ir ievērots dalījums rindkopās.
4. Teksta apjoms	–	1 punkts Teksts daļēji atbilst prasītajam apjomam (151–250). * Kļūdu skaitu reizina ar 2.	2 punkti Teksts atbilst prasītajam apjomam. * Pārsniegts apjoms neietekmē vērtējumu.	–

5. Teksta stilistika	1 punkts Teksta stils nav ievērots; izteiksmes līdzekļi haotiski.	2 punkti Teksta stils ievērots daļēji; izteiksmes līdzekļi ir stilistiski atbilstoši, to izvēlē nav vērojams mērķtiecīgs nolūks.	3 punkti Teksta stils ir ievērots; izteiksmes līdzekļi ir mērķtiecīgi izvēlēti, stilistiski iederīgi.	4 punkti Teksta stils ir pārdomāts; izteiksmes līdzekļi ir mērķtiecīgi, stilistiski iederīgi un iedarbīgi.
6. Individualitāte, radošums	1 punkts Teksts ir šablonisks, frāžains, bezpersonisks.	2 punkti Tekstā ir vērojamas individualitātes un/vai radošuma izpausmes.	3 punkti Tekstā izpaužas autora individualitāte un/vai radošums.	4 punkti Tekstā meistarīgi izpaužas autora individualitāte un/vai radošums.
7. Vārdu krājums**	1 punkts Vārdu krājums vienveidīgs, tas apgrūtina teksta uztveri. 6–10 kļūdas*.	2 punkti Vārdu krājums ir pietiekams, ir vērojamas atkāpes no valodas stila, tas neapgrūtina teksta uztveri. 3–5 kļūdas.	3 punkti Vārdu krājums ir pārdomāts, funkcionāli un semantiski precīzs. 1–2 kļūdas.	4 punkti Vārdu krājums ir pārdomāts, daudzveidīgs, funkcionāli un semantiski precīzs (<i>individuālā valodas stila pazīmes</i>). Nav kļūdu.
8. Gramatikas normas**	1 punkts 6–10 kļūdas*.	2 punkti 3–5 kļūdas.	3 punkti 1–2 kļūdas.	4 punkti Ievēroti vārdu veidošanas, vārdu formu, teikumu veidošanas, daļu attieksmes nosacījumi. Nav kļūdu.
9. Ortogrāfijas normas**	1 punkts 6–10 kļūdas*.	2 punkti 3–5 kļūdas.	3 punkti 1–2 kļūdas.	4 punkti Nav kļūdu.
10. Interpunkcijas normas	1 punkts 6–10 kļūdas*.	2 punkti 3–5 kļūdas.	3 punkti 1–2 kļūdas.	4 punkti Nav kļūdu.

* 11 un vairāk kļūdu (kritēriji: Vārdu krājums. Gramatikas normas. Ortogrāfijas normas. Interpunkcijas normas.) – 0 punktu.

Domrakstu nevērtē, ja

- uzdevums nav izpildīts;
- darbs neatbilst kādam no piedāvātajiem tematiem;
- darbs neatbilst apjomam (mazāk par 150 vārdiem);
- darbs nav salasāms vai teksts atrodas ārpus teksta laukuma;
- darbā ir vērojamas plaģiāta pazīmes;
- darbā ir ietverta informācija, kas ir pretrunā ar ētikas normām.

Vārdu krājuma kļūdu veidi**	Gramatikas normu kļūdu veidi**	Ortogrāfijas normu kļūdu veidi**
<ul style="list-style-type: none"> ● Vārda nozīmes neizpratne/neatbilstošas nozīmes vārds. ● Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds. ● Kalkēts vārds. ● Vārds svešvalodā. ● Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkārtojums. ● Valodas stilam neatbilstošs vārds. ● Neloģiski izteikumi, saturiski neloģisks teikums. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Neprecīzi piedēkļi/priedēkļi. ● Salīdzinājuma formas. ● Noteiktā/nenoteiktā galotne. ● Neprecīzs locījums/skaitlis/dzimte. ● Darbības vārda formu neprecīzs lietojums. ● Vārdu formveidošanas kļūdas. ● Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/kad; jeb). ● Nepamatota personas un laiku maiņa. ● Nepamatoti izlaists vārds teikumā. ● Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē. ● Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, neloģiska vārdu secība teikumā. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Nav ievērota latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdu saknē, galotnē un vārdformās, piedēkļu un piedēkļu lietojums vārdos un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums). ● Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi. ● Kopā/šķirti rakstāmi vārdi. ● Lielo sākumburtu lietošana saliktajos nosaukumos, īpašvārdu rakstība. ● Svešvārdu pareizrakstība, cittautu īpašvārdu atveide. ● Vārdu saīsināšana. ● Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā. ● Neuzmanības kļūdas (izlaisti/lieki/pārstatīti burti, trūkst galotnes utt.). ● Latviešu valodas alfabētam neatbilstošu burtu lietojums.

Pielikums 2.daļas *Pārspriedums/argumentētā eseja* vērtēšanas kritērijiem
 “Kļūdu tipu raksturojums”.

Vārdu krājums

4 punkti	Kļūdas veids (kļūdu skaits ietekmē iegūto punktu skaitu) 3-2-1-0 punktu	Kļūdu piemēri
Vārdu krājums ir funkcionāli un semantiski precīzs, pārdomāts, daudzveidīgs (<i>individuālā valodas stila pazīmes</i>). Nav kļūdu.	Vārda nozīmes neizpratne/ neatbilstošas nozīmes vārds.	Iesim redzēt izrādi. Es mīlu lasīt. Es personīgi . Mīlestība ir stiprs vārds. Paliek mierīgāks prāts. Lugā “Sekss, roks un PSRS” ir parādīts [..] L.Kota gleznoja A.Eglīša dzīves gājumu Kaut gan otrais teksts apraksta pirmo [..] Skatoties uz pirmo tekstu, var secināt [..] Izklausās , ka rakstnieks ir noslēpumains.
	Neatbilstošs tās pašas vārdšķiras vārds.	Nobraukšu pie tevis. Viņš ir mans nedraugs . Intervijas gaita parāda viņas pārliecinātību par to [..]
	Kalkēts vārds.	Es varu grāmatu atgriezt rīt. Var saprast, par kādu laiku iet runa. Fragments no Laimas Kotas romāna [..]
	Neatbilstoši lietots svešvārds.	Anetes frustrācija , paliekot vienai [..]
	Vārds svešvalodā.	“The priory”, “Чайка”
	Liekvārdība, vienas saknes vārdu pārmērīgs atkārtojums.	Ar dažādiem avotiem mēs varam iegūt dažāda veida un dažādas kvalitātes informāciju. Autore savā darbā puž savu viedokli [..] Pastāsta, kāpēc notika tas, kas notika [..]
	Neatbilstoši lietots sarunvalodas vārds.	Tas ir čilīgi . Abas autores man palīdzēja izveidot kopīgu bildi par to, kas notika [..]
	Neloģiski izteikumi, saturiski nelōģisks teikums.	Grāmatas paplašina vārdu krājumu . Skatoties izrādi, tu pats vari izdomāt [..] Varoņi sarunājās savā starpā un vientulībā [..]

		<p>Pirmais teksts tēls Eglītis, grāmatas galvenais varonis, un par šo tēlu arī tika aprakstīts pirmajā cēlienā.</p> <p>Uz romāna motīviem nevar paļauties, jo tajā slēpjas drumstalas ar fikcijām [..]</p>
--	--	---

Gramatikas kļūdas

4 punkti	Kļūdas veids (kļūdu skaits ietekmē iegūto punktu skaitu) 3-2-1-0 punktu	Kļūdu piemēri
Ievēroti vārdu veidošanas, vārdu formu, teikumu veidošanas un daļu attieksmju nosacījumi. Nav kļūdu.	Neprecīzi piedēkļi/ priedēkļi.	brīvums noorganizēt, pielietot ilggadīgais konkurss pazvanīt pa telefonu
	Salīdzinājuma formas.	Vairāk kā parasti.
	Noteiktā/nenoteiktā galotne.	Nākam ai nodaļai. Vislabāk ā gadījumā. Dzīvoju liel a mājā.
	Neprecīzs locījums/ skaitlis/ dzimte.	Latviešu, angļu un franču valod as [..] cik darb us uzrakstījis [..] Nav nozī me . Laiks bija maz. Divus vai vairāk lug as . Jālasa grāmat u . Es dzīvoju Latvij a . Es ar klasesbiedriem apmekl ējām [..] Rakstniece ir profesors un politiķ is [..] Teksti ar atšķirīgi ar to galven ajām dom ām [..]
	Darbības vārda formu neprecīzs lietojums.	Ir nedraudzīga. Zvana un sūdz ās [..] Darbs sauc as . Saprast ar cilvēkiem [..] Lasat grāmatas vairāk! Man vajag mācīties par literatūru un valodu.
Vārdu formveidošanas kļūdas.	savla ikus igaun ieši	

	Kļūdas prievārdu, saikļu lietošanā (ka/kad; jeb).	<p>priekš skolas dēļ darba A.Eglītis bija spiests emigrēt Vācijā [..] Tiek pieminēts Rainis un Aspazija, pēc kuriem var smelties idejas [..] Fakti ir izmantoti uz kādiem reāliem notikumiem [..] Intervijā jeb publicistikas stilā mēs uzzinām [..]</p>
	Nepamatota personas un laiku maiņa.	<p>Viņš noskaidros un izlēma. Literārie varoņi strīdējās un cenšas saprast [..]</p>
	Nepamatoti izlaists vārds teikumā.	<p>Nojaušams, ka rakstnieku interesē vide, kurā uzturas.</p>
	Nepamatoti atdalīti un nepareizi novietoti palīgteikumi, kļūdas sintaktisko saistījumu izveidē.	<p>Lasījām tekstu, kur galvenais varonis [..] Tas liek aizmirst vecos laikus. Kad vēstules tika rakstītas ar rokām. No intervijas mēs uzzinām, ka bija konkrēti aspekti, ko rakstniece neierakstīja un pēc tam to nožēloja. Kā, piemēram, stāstu par tikšanu uz Ameriku. Salīdzinot šos divus tekstus, var saprast, cik tie ir atšķirīgi. Sākot no teksta veidiem un beidzot ar vārdiem. Savukārt dienasgrāmatā ir pilnīgs reālisms, bez šaubām.</p>
	Nepilnīgi, nepabeigti teikumi, neloģiska vārdu secība teikumā.	<p>Par Eglīti teikts, ka nauda viņam arī svarīga ir. Citējot rindu no Laimas Kotas romāna [..] Veronika uzskata, ka “būt māksliniekam [..]. “Cilvēks ar zilo putnu” darbā [..]</p>

Ortogrāfijas kļūdas

4 punkti	Kļūdas veids (kļūdu skaits ietekmē iegūto punktu skaitu) 3-2-1-0 punktu	Kļūdu piemēri
Nav kļūdu.	Ignorēta latviešu valodas vārdu pareizrakstība (īso un garo patskaņu, divskaņu pareizrakstība vārdos un vārdformās, pareizs līdzskaņu lietojums vārdu saknē, galotnē un vārdformās, piedēkļu un piedēkļu pareizrakstība vārdos un vārdformās, diakritiskās zīmes trūkums).	iztaba, kūltūra, kapēc, nesmu, uskatīt dzeinieks, veidušanas, laj, visssvairāk esu, enģelis, autore rakstīja;
	Nav ievēroti literārās valodas vēsturisko miju nosacījumi.	aču priekšā, problēma samilzt, aizmirzdams, mēnesa
	Kopā/ šķirti rakstāmi vārdi.	pus desmitos, kautkas, tākā, ne viens
	Lielo sākumburtu lietošana saliktajos nosaukumos, īpašvārdu rakstība.	Latvieši, Aspāzija, Sigūlda, Eiropas kultūras balva, Latvijas republika, Raudupiete iemīlas Karlī, parasti Anšavs
	Svešvārdu pareizrakstība; cittautu īpašvārdu atveide.	hīts, kultūrāls, perspektīve, konceptuali eksperments, frazioloģisms, diologs, reālītāte, apsurds <i>Elon Musk</i>
	Vārdu saīsinājums.	u.t.t., uc, p.mē
	Vārdu dalīšana pārņemšanai jaunā rindā.	dzej-olis, e-seja, cilv-ēks
	Neuzmanības kļūdas (izlaisti/ lieki/ pārstatīti burti, trūkst galotnes utt.).	neveina, raktnieks, mum
	Latviešu valodas alfabētā neatbilstošu burtu lietojums.	Alexander

Mutvārdu (runas un saziņas) daļas vērtēšanas kritēriji

Vērtēšanas kritēriji	Snieguma apraksts, punkti			
	I	II	III	IV
1. Temata atklāsme	<p>1 punkts</p> <p>Temats izprasts virspusīgi, teksta saturā vērojama daļēja novirze no temata; skatījums uz problēmu ir vienkāršots, shematisks, virspusīgs un bezpersonisks.</p>	<p>2 punkti</p> <p>Temats ir daļēji atklāts – tas ir sašaurināts vai paplašināts; skatījums uz problēmu ir fragmentārs vai vienusīgs, paplašināts vai sašaurināts, vienkāršots personiskais vērtējums.</p>	<p>3 punkti</p> <p>Temats ir izprasts un pietiekami izvērsti teksta saturā; skatījums uz problēmu ir strukturēts, tajā ir patstāvīgi spriedumi, kas ietver personisko vērtējumu.</p>	<p>4 punkti</p> <p>Temats ir izprasts un pārliecinoši izvērsti teksta saturā; skatījums uz problēmu ir pārdomāts un radoši strukturēts, tajā ietverti patstāvīgi spriedumi, kas ir mērķtiecīgi pamatoti un ietver personisko vērtējumu.</p>
2. Argumentēšana	<p>1 punkts</p> <p>Formulēti neskaidri vai nepilnīgi apgalvojumi, tie nav saistīti ar tematu, pieteikto problēmu vai jautājumu; argumenti pierādīti ar vienusējiem spriedumiem, kas pamatā balstīti uz savu pieredzi, nevis precīziem faktiem.</p>	<p>2 punkti</p> <p>Formulēti pārāk vispārīgi vai pārāk sašaurināti apgalvojumi, kas neatklāj tematu, pieteikto problēmu vai jautājumu; argumenti pierādīti ar vairākiem pierādījumiem, izmantojot gan vispārīgus, nekonkrētus, arī neprecīzus faktus, gan savu pieredzi.</p>	<p>3 punkti</p> <p>Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas atbilst tematam, pieteiktajai problēmai vai jautājumam; argumenti pierādīti ar precīziem, pamatotiem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot nepieciešamo informāciju, precīzus faktus, kas var būt papildināti arī ar savu pieredzi.</p>	<p>4 punkti</p> <p>Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas pilnībā atbilst tematam, pieteiktajai problēmai vai jautājumam, salīdzināti dažādi apgalvojumi, izvēloties situācijā atbilstošākos; argumenti pierādīti ar precīziem, pamatotiem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot daudzveidīgu informāciju un savu pieredzi, kā arī vispārinot, izmantojot iegūtās likumsakarības jaunā kontekstā.</p>

3. Valodas kvalitāte	<p>1–2 punkti</p> <p>Veido tekstu, kurā vārdu krājums ir nepārdomāts, funkcionāli un semantiski neprecīzs; tekstā tiek pārkāptas gramatikas (morfoloģijas un sintakses) normas, un tas apgrūtina teksta uztveri; mutvārdu tekstā valodas plūdums ir nevienmērīgs, daudz lieku paužu, kas traucē teksta uztveri.</p>	<p>3–4 punkti</p> <p>Veido tekstu, kurā vārdu krājums ir daudzveidīgs, tomēr vairāki vārdi nav funkcionāli un/vai semantiski iederīgi kontekstā; tekstā ir sastopamas gramatikas (morfoloģijas un sintakses) nepilnības, kas neapgrūtina teksta uztveri; mutvārdu tekstā ir liekas pauzes, bet tas netraucē teksta uztveri.</p>	<p>5–6 punkti</p> <p>Veido tekstu, kurā vārdu krājums ir pārdomāts, funkcionāli un semantiski prasmīgi izvēlēts; teksta gramatiskais (morfoloģiskais un sintaktiskais) noformējums atbilst komunikatīvajam nolūkam; mutvārdu tekstā ir vienmērīgs valodas plūdums.</p>	<p>7–8 punkti</p> <p>Veido tekstu, kurā vārdu krājums ir meistarīgi izvēlēts; teksta gramatikas noformējums ir mērķtiecīgs un atbilst saziņas nolūkam un kontekstam; mutvārdu tekstā ir vienmērīgs valodas plūdums, runā prasmīgi izmantotas balss intonācijas.</p>
<p>4. Mijiedarbība saziņas procesā</p> <p><i>* Vērtējot skolēnu atbildes klātienē, netiek vērtēti neverbālie līdzekļi saziņas procesā.</i></p>	<p>1 punkts</p> <p>Daļēji ievēro runātāja un klausītāja kultūru; atbildot uz jautājumiem, veido ļoti īsas, nepārliecinošas atbildes; laika limits nav ievērots.</p>	<p>2 punkti</p> <p>Pamatā ievēro runātāja un klausītāja kultūru; atbild uz jautājumiem pārdomāti un strukturēti, tomēr atbildēs trūkst pietiekamas precizitātes vai izvērsuma; laika limits pamatā ir ievērots, vai arī vērojamas nelielas nobīdes.</p>	<p>3 punkti</p> <p>Ievēro runātāja un klausītāja kultūru; atbild uz jautājumiem pārdomāti, strukturēti, precīzi un pietiekami izvērsti; laika limits ir ievērots.</p>	<p>4 punkti</p> <p>Ievēro runātāja un klausītāja kultūru; atbild uz jautājumiem pārdomāti, strukturēti, pārliecinoši un precīzi, atbildes izvērsumā iesaistot mērķtiecīgi izvēlētas, kontekstuāli iederīgas atsauces, ievērojot laika limitu.</p>

Atbildi nevērtē, ja:

- uzdevums nav izpildīts, vai tā izpildē ignorēti uzdevuma nosacījumi;
- atbildē ir ietverta informācija, kas ir pretrunā ar ētikas normām.

2022./2023. mācību gads, eksāmens latviešu valodā optimālajā mācību satura apguves līmenī**eksāmena mutvārdu daļas kritēriju skaidrojums****3. daļa. Runa un saziņa**

Eksāmena mutvārdu daļā skolēns izsaka viedokli par noteiktu izlozētu tekstu, pamatā izmantojot 3 jautājumus, kas doti katra izlozētā teksta beigās un atbild uz intervētāja uzdotajiem 2 jautājumiem, kas piedāvāti izvēlei intervētājam.

Eksāmena mutvārdu daļā tiek vērtēta (*3. daļas jeb mutvārdu daļas vērtēšanas kritēriji; maks. 20 punkti):

- temata atklāsme (4 punkti);
- argumentēšana (4 punkti);
- valodas kvalitāte (8 punkti);
- mijiedarbība saziņas procesā (4 punkti).

!!! Skolēns atbildē var izmantot atsauces uz izvēlēto tekstu un savu pieredzi.

1. Temata atklāsme:

(4 p.) Temats ir izprasts un pārliecinoši izvērstas teksta saturā; skatījums uz problēmu ir pārdomāts un radoši strukturēts, tajā ietverti patstāvīgi spriedumi, kas mērķtiecīgi pamatoti un ietver personisko vērtējumu.

2. Argumentēšana:

(4 p.) Formulēti skaidri un precīzi apgalvojumi, kas atbilst tematam, pieteiktajai problēmai vai jautājumam, salīdzināti dažādi apgalvojumi, izvēloties situācijā atbilstošākos; argumenti pierādīti ar precīziem, pamatotiem un iederīgiem pierādījumiem, izmantojot daudzveidīgu informāciju un savu pieredzi, kā arī vispārinot, izmantojot iegūtās likumsakarības jaunā kontekstā.

3. Valodas kvalitāte:

(7-8 p.) Veido tekstu, kurā vārdu krājums ir meistarīgi izvēlēts; teksta gramatikas noformējums ir mērķtiecīgs un atbilst saziņas nolūkam un kontekstam; mutvārdu tekstā ir vienmērīgs valodas plūdums, runā prasmīgi izmantotas balss intonācijas.

4. Mijiedarbība informācijas nodošanā:

(4 p.) Ievēro runātāja un klausītāja kultūru; atbild uz jautājumiem pārdomāti, strukturēti, pārliecinoši un precīzi, atbildes izvēsumā iesaistot mērķtiecīgi izvēlētas, kontekstuāli iederīgas atsauces^{*}, ievērojot laika limitu.

** kontekstuāli iederīgas atsauces – gan atsauce no teksta (citāts, piemērs), gan sava pieredze saistībā ar teksta tematu, ideju u.c.*

(Vērtējot skolēnu atbildes klātienē, netiek vērtēti neverbālie līdzekļi saziņas procesā.)

Atbildi nevērtē, ja:

- uzdevums nav izpildīts, vai tā izpildē ignorēti uzdevuma nosacījumi;
- atbildē ir ietverta informācija, kas ir pretrunā ar ētikas normām.

Būtiski:

*) klausoties ierakstu un vērtējot skolēna mutvārdu atbildi, ierakstu neapstādināt (noklausīties vienu reizi un novērtēt);

*) 4.kritērijs: *Mijiedarbība saziņas procesā*

Skolēna atbildes laiks – no 3 līdz 5 minūtēm runas laiks, līdz 3 minūtēm laiks atbildēm uz jautājumiem.

Kritērijā – laika limits – balstās uz skolēna runas laiku, limits nav ievērots, ja skolēna runa ir īsāka par 3 minūtēm.

*) klausoties ierakstu, nevar objektīvi secināt, vai tiek ievērots nosacījums *lasīšana no lapas nav pieļaujama*. Jāpaļaujas, ka nav pārkāpuma mutvārdu daļas norisē, vai ir saņemts vērtētāja ziņojums par konstatētajiem pārkāpumiem.